

İÇ MEKANDA YATAĞIN ÖRTÜK ANLAMI: THOMAS ROWLANDSON'IN YATAK TEMSİLLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Gözde GÖKDEMİR
İstanbul Teknik Üniversitesi, Türkiye
gokdemirg@itu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-6717-6241>

Uğur Efe UÇAR
İstanbul Teknik Üniversitesi, Türkiye
ucar15@itu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-1080-3080>

<i>Atf</i>	Gökdemir, G. & Uçar, U. E. (2023). İç Mekanda Yatağın Örtük Anlamı: Thomas Rowlandson'ın Yatak Temsilleri Üzerine Bir İnceleme. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 13 (2), 333-347.
------------	--

ÖZ

Yatak farklı coğrafya ve kültürlerde değişim göstermekte, mekansal gelişmeler doğrultusunda farklı tasarım ve kullanım biçimlerine sahip olmaktadır. Yatak aynı zamanda uyku eylemine olanak sağlayan bir mobilya olmanın ötesinde, kullanıcısının korunma, sosyalleşme, ısınma gibi çeşitli gereksinimlerini karşılayan tasarım kararlarını içerisinde barındırmaktadır. Bu noktada sunulan çalışmanın amacı; mekan, kullanıcı gereksinimi ve tasarım kavramları ara kesitinde yatağın sahip olduğu örtük anlamların tarihsel bir bakış açısıyla ele alınmasıdır. Bu noktada, yataklar çoğunlukla iç mekanda yer alan bir mobilya olarak kullanıldıkları için çalışmanın kapsamı konut iç mekan yatakları olarak daraltılmıştır. Bu doğrultuda, çalışmanın yöntemi olarak nitel yöntemlerden tarihsel inceleme yöntemi kullanılmış, yatağın konut iç mekanı ve kullanım etmenleri doğrultusunda kullanıcısı ile kurduğu ilişkiler tarihsel perspektifte ele alınarak incelenmiştir. İnceleme neticesinde tespit edilen ilişkiler üzerinden bir kavram haritası oluşturulmuştur. Oluşturulan tüm kavramlar satirik bir çizer olan Thomas Rowlandson'ın karikatürlerindeki yatak temsilleri üzerinden değerlendirilmiştir. Değerlendirme, tarihsel bir akışa göre gerçekleştirilmiş; karikatür temsillerindeki yatak bulunduğu yer, temel tasarım prensibi ve mekan kullanıcısı ara kesitinde değerlendirilmiştir. Yatağın bir uyku aracı olmasının ötesinde barındırdığı mekansal karşılıklar ve konut iç mekanı yansımaları dönemsel bir anlatıcı olan ve tarihsel belge niteliği taşıyan karikatürler üzerinden ortaya çıkarılmıştır. Sunulan çalışma ile yatağın gelecek kullanımları ve tasarım yaklaşımları bakımından da bir bakış açısı oluşturması ve konut iç mekanlarındaki kullanımına ilişkin bir farkındalık yaratılması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İç Mekan, Konut, Temsil, Thomas Rowlandson, Yatak.

THE IMPLICIT MEANING OF THE BED IN INTERIOR SPACE: A STUDY ON THOMAS ROWLANDSON'S BED REPRESENTATIONS

ABSTRACT

In accordance with spatial developments, the bed's design and usage vary throughout diverse geographies and cultures. The bed also includes design choices that address a variety of human needs, including safety, socializing, and warmth, in addition to being a furniture that facilitates the act of sleeping. At this point, the aim of the presented article is to deal with the implicit meanings of the bed

in the intersection of space, user needs and design concepts from a historical perspective. Since the beds are primarily used as interior furniture, the article's scope has been narrowed down to domestic interior beds. In this direction, the historical analysis method, one of the qualitative methods, was used as the method of the study, and the relations that the bed established with the user in line with the housing interior and usage factors were examined in a historical perspective. A concept map was developed and relationships identified through the examination. All concepts were evaluated through the bed representations in the caricatures of satirical artist Thomas Rowlandson. The evaluation was conducted in accordance with a chronological flow; the positioning of the bed in the caricature representations was assessed in terms of the fundamental design principle and the intended user of the space. Beyond being a sleeping tool, the spatial counterparts of the bed and its reflections on the housing interior are revealed through caricatures, which are a periodical storyteller and historical documents. With the presented study, it is aimed to create a perspective in terms of future uses and design approaches of the bed and to raise awareness about its use in housing interiors.

Keywords: *Bed, Housing, Interior Space, Representation, Thomas Rowlandson.*

GİRİŞ

Yatak, insanların temel uyku gereksinimini gerçekleştirmelerine olanak sağlayan mobilya olarak tanımlanabilir. Yatak, aynı zamanda düz bir yüzey, tabaka anlamlarına da gelmektedir (Merriam-Webster, n.d.). Uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatılan eşya, şilte gibi tanımları da bulunmaktadır (Türk Dil Kurumu, n.d.). Karaalioğlu ve Yılmaz'a göre (2021) de yatak, kişisel bir alanı tariflemekte olup mahremiyetle doğrudan ilişki kuran bir mobilya türüdür. İnsanların çeşitli eylemlerini gerçekleştirmesine olanak sağlayan yatak, günümüzde temel insan gereksinimi olarak da kabul edilmektedir (Rensen, 2002). İnsanın en temel fiziksel eylemlerinden birini üzerinde ya da içerisinde gerçekleştirmesine olanak sağlaması ve uykunun getirmiş olduğu savunmasızlık karşısında güvenli bir sığınak oluşturması yatağı önemli kılmaktadır. Wright da (1962) yatağın insanlar için önemini şu şekilde vurgulamıştır: "İnsanların hayatında yatağın önemini savunmaya gerek yok. Hayatımızın üçte birini yatakta geçiriyoruz, öyle ki tarihin üçte biri karanlıkla kaplı." Yatağın sahip olduğu bu önemin ve anlamsal karşılıklarının açıklanabilmesi için bu kelimenin hem Türkçe dilindeki hem de diğer dillerdeki etimolojik kökenlerinin incelenmesi de önem taşımaktadır.

Yatak, Türkçe etimolojik kökenine bakıldığında, *yatuk* kelimesinden köken almakta olup anlam bakımından yörük kavramının tam tersini karşılamakta, yerleşik hayat süren şehirliyi tariflemektedir. Yatak, yatuk için barınak olarak tanımlanmaktadır (Nişanyan, 2007). Bu durum, yatak kelimesinin Türkçe'ye göçebelikten yerleşik hayata geçiş sürecinde kazandırıldığını yansıtmaktadır. Yaygın olarak İngilizce dili kullanımında da *bed* olarak ifade edilmekte olan *yatak* kavramının kökeni Cresswell'e (2021) göre *digging* yani *kazmak* kelimesinden gelmektedir ve yatak yapma açık bir alanda uyku alanı hazırlama olarak tanımlanmaktadır. Shipley de bu tanımlı desteklemekte, ilk insanın yatağını kazılmış mağaralarda yaptığı görüşünü vurgulamaktadır (1945). Tarih öncesi dönemlerden itibaren toprağın eşilmesi ya da kazılması sonucu oluşturulan çeşitli tasarımların ya da dinlenme alanlarının oluşturulduğu da düşünüldüğünde kavramın önemi açığa çıkmakta; tarih, kültür ve tasarımla kurduğu bağ anlaşılmaktadır. Yatağın kurmakta olduğu bu tarihsel bağa ek olarak yatağın yer ile yakından ilişkili olduğu da açıktır.

Heidegger (1971) yer kavramını fiziksellikten ve konumdan bağımsız olarak ele almakta, yer aidiyeti duygusunu bilinçle ilişkilendirmektedir. Cresswell'e (2021) göre de yer "Bireylerin iletişime geçtikleri ve bağlandıkları mekânlar, anlamlı konumlar" olarak tanımlanmaktadır. Mekan ise yerden farklı olarak görece hesaplanabilir ve ölçülebilir bir sistematiğe sahiptir (Heidegger, 1971). Bu noktada, yatağın etimolojik kökeninde barındırdığı göçebelik ve yerleşik hayat ile kurduğu bağ, yatağın özünde yer ile kurduğu ilişkiye de referans vermektedir. Göçebe yaşantı içerisinde kullanıcısının hareketi ile sürekli yeniden üretilerek ya da taşınarak yatma eylemine olanak sağlayan bir araç olan yatak, kullanıcısının bulunduğu yer ile bağlantı kurmasını sağlamaktadır. Bu durumun aksine, yerleşik hayata geçiş ile

birlikte yatağın sabit bir konum alması ise kullanıcısının başta uyuma olmak üzere çeşitli eylemlerine olanak sağlayan tanımlı alanları üretmektedir. Bu bilgilerin ışığında yatak kullanımı için yere ihtiyaç yoktur, yatak bulunduğu alanı yer haline getirmekte ve kullanıcısı ile bağ kurmaktadır. Bu durum yatağın günümüzde ticari bir üretim eşyası olarak tariflenen, çoğu zaman dört ayak, bir şilte ve bir sırtlıktan oluşan mobilya figürünün ötesinde anlamlar barındırdığını ispatlar niteliktedir. Elbette ki bu anlam, yatağın yatak odası olarak tariflenen iç mekanlara konumlandırılması ile birlikte değişime uğramıştır. Yatağın tarih öncesindeki kullanımlarından günümüzdeki güncel kullanımlarına kadar olan süreçte yatağın bulunduğu yer, kullanım biçimi ve kullanıcısı bakımından farklılaşması söz konusu olmuştur. Bu farklılaşmayı etkileyen en büyük etmenlerden biri de yatağın iç mekanda tanımlı bir alana yerleştirilmeye başlamasıdır. Göçebe hayatın beraberinde getirdiği hayvan postu üzerindeki uyku deneyimi, yerleşik hayatla yerini yatma deneyimi için farklı mekan arayışlarına bırakmıştır (Demiraslan, 2020). Bu yerleşim ile birlikte ise yatak bazen kullanıcı gözlemine açık bir alana yerleştirilerek statü simgesi haline gelmiş, bazen iç mekanda birden çok bireyin kullanımına açık olmuştur. Özellikle geleneksel toplumlarda uyku nadiren yalnız bir eylem olarak gerçekleştirilmiştir (Worthman and Melby, 2002). Bunun aksine, yatak kimi zaman da iç mekânın en gizli kısımlarına yerleştirilerek dış gözlemcilerden uzakta bir mahrem alanda konumlandırılmıştır.

Yatak ve yatak için tanımlı bir iç mekânı tarifleyen yatak odaları, günümüzde de insanların en mahrem alanları olarak görülmektedir. Yatak, kullanıcılarının dışındaki kişilerin gözleminden uzakta tutulmakta ve gizli kalması gereken bir alan olarak yansıtılmaktadır. Mahremiyeti temsil eden yatak odalarına yalnızca seçili kişiler girebilmektedir (Fagan&Durrani, 2021). Bu kullanım farklılığı doğrultusunda yataklar da farklı tasarım biçimlerine sahip olmaktadır. Yatak tasarımında etkili olan temel faktörler başlıca coğrafya ve malzeme, kültürel birikim ve mahremiyet, teknoloji ile birlikte gelişim üretim teknikleri olarak incelenebilmektedir. Ancak, tüm bu faktörler, yatağın ortaya konulduğu dönemin özellikleri ile doğrudan ilişkilidir. Her bir dönemin sahip olduğu sosyal, siyasal, ekonomik, teknolojik gelişmişlik özellikleri yatağın anlamına ve tasarımına etki etmektedir. Her bir dönemde ortaya konan tasarım ürünleri de gelecek tasarımlar için bir altlık niteliğinde olmaktadır. Bu nedenle, yatak kullanımında ve tasarımında meydana gelen anlamsal ve tasarımsal değişimin ortaya konulabilmesi için tarih içindeki farklı örneklerinin ve kullanım biçimlerinin açıklanması önemlidir. Bu doğrultuda belirtilen ilişkinin net bir şekilde ortaya konulabilmesi için çalışmanın kapsamı konut iç mekânları olarak daraltılmıştır. Yatağa atanan farklı anlamların hem iç mekân hem de kullanıcısı özelindeki karşılıklarının tarihsel ve kavramsal irdelemesi gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın teorik çerçevesi yatak ve yatak tasarımının tarihsel gelişimi ve iç mekânla ilişkisi bağlamında ele alınacaktır. Bu karşılıklar üzerinden yatak tasarımının nasıl etkilendiği ve iç mekân ile kurduğu ilişki açığa çıkarılacaktır.

YATAĞIN TARİHSEL GELİŞİMİ VE İÇ MEKANLA İLİŞKİSİ

Yatak yalnızca içinde bulunduğu mekânı değil, bu mekanda yer alan ve mekânla bağ kuran diğer unsurların da birbirleri ile kurduğu ilişkiyi, kullanıcısı ile olan diyalogunu değiştirebilen bir mobilyadır (Karaaliolu&Yılmaz, 2021). Bu doğrultuda sunulan makale kapsamında yatağın konut iç mekânındaki anlamı irdelendiği için yatak ve iç mekân ilişkisinin incelenmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle, yatak ve onun çevresinde şekillenen iç mekânın okuması tarihsel inceleme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilecektir. İç mekânlar, konut özelinde hem odaların konumları hem de fonksiyonları bakımından değişiklik göstermektedir. Bununla birlikte odalara ayrılmanın olmadığı konutlar da söz konusu olmaktadır. Bu bağlamda, yatağın yalnızca yatak odası ile ilişkisi değil aynı zamanda iç mekânın bütünlüğü içerisindeki rolü de tarihsel süreç içerisinde tartışılacaktır. Yatağın üstlendiği ya da yatağa atfedilen rol, hem dönemsel gereksinimler ve sorunlar hem de kullanıcı etkileşimi çerçevesinde aktarılmıştır. Bu doğrultuda tarihteki yatak tasarımlarının ve kullanım örneklerinin iç mekân perspektifinde ele alınması, yatağın iç mekân ve kullanıcısı ile kurduğu ilişkinin açığa çıkarılması, her geçen gün değişime uğrayan konut iç mekânlarında yatağın rolünün belirlenmesi ve farklı tasarım yaklaşımlarının ortaya konulması için önem taşımaktadır.

Uyku eylemi için antik çağda oluşturulan ve ilk yatak olarak kabul edilebilecek şilteler, sert bir yüzey üzerine yerleştirilen bitki örtüsünden oluşmaktaydı. Tarihte bilinen en eski şiltenin ise 77.000 yıl öncesine kadar uzanan bir tarihi olduğu düşünülmektedir (Demirarslan, 2020). Bu şilte Afrika'da KwaZulu-Natal'daki Sibudu Mağarası'nda bulunmuştur. Sıkıştırılmış ot ve yapraklı bitki yığınının dibinde keşfedilen sazlık ve sazlık katmanlarından oluşturulmuştur. Wadley'e (2011) göre yerin altında tasarlanan bu yatağın yapraklarla bezenmesinin çeşitli böcek ve sineklere karşı koruma sağlama amacıyla yapıldığı savunulmaktadır.

MÖ 5000 yıllarına bakıldığında ise yatak olarak tarif edilebilecek ve benzer fonksiyonları karşılayan "kang"lar bulunmaktaydı. Çin bölgesinde oluşturulan bu yatak tasarımı, alttan ısıtılmalı taş platformlar olup insanların topluca uyumasına olanak sağlamakta, vakit geçirmeleri için tanımlı bir alan yaratmaktaydı (Fagan&Durrani, 2021). Yatak, birden çok fonksiyona hizmet ederek yalnızca uyumak için değil ısınma, havalandırma, yemek pişirme gibi farklı eylemler için de kullanılmıştır (Zhuang ve diğ., 2009 & Demirarslan, 2020). Kang sistemi, yatağın çok fonksiyonlu kullanımına dolayısı ile de sosyal mekan üreticisi bir mobilya olmasına yardımcı olmuştur. İç mekandaki pek çok gereksinim kang çerçevesinde karşılanmış, kangın ana gövdesi ise uyuma eylemine olanak sağlayan düz bir yüzeyden oluşan yatak olarak kullanılmıştır.

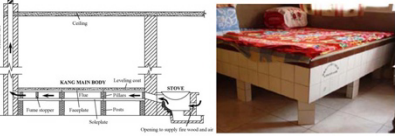
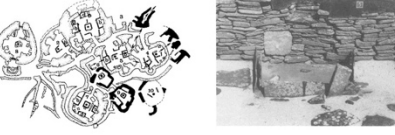

MÖ 3200'den MÖ 2200'e kadar ise bilinen başlıca yerleşim olan Skara Brae'deki yerleşim düzeni dolayısı ile de bu yerde ortaya çıkarılan yataklar, o dönem ortaya konmuş olan önemli mobilya örnekleridir. Bu yerleşim yerindeki yataklar, bir ateşin etrafında toplanma kültürü çerçevesinde tanımlanan taşlardan oluşturulmuştur ve aile bireylerinin bir arada uyuma eylemlerini gerçekleştirmesine olanak sağlamıştır. Dönemin içinde barındırdığı çeşitli tehlike unsurları, insanları ateşin çevresinde ve bir arada uyumaya teşvik etmiştir. Çeşitli boyutlardaki taşların üst üste ve yan yana getirilmesiyle yatak sınırları çizilerek iç mekandaki diğer bölümlerden ayrılmış, aynı alanda yaşayan insanlar için bu yatak olarak tanımlanabilecek farklı bölümlendirmeler oluşturulmuştur. Uyuma için yataklar bölümlendirilse bile uyku eylemi birlikte aynı iç mekanda gerçekleştirilmiştir.

MÖ 3000-MÖ 1000 tarih aralığında Mısırlıların yatak üretimleri olan ahşaptan yükseltilmiş yataklar ön plana çıkmaktadır. Bu dönemde Mısır'da yataklar, farklı statüdeki insanlar için farklı şekillerde tasarlanmaya başlanmış ve yatak bir statü belirtisi haline gelmeye başlamıştır. Sıradan halk için ise sade ahşaptan ve yüksek sosyal statüye sahip olanlar için abanozdan yapılmış ve çeşitli altın ve mücevherlerle kaplı yükseltilmiş yataklar tasarlanmaya başlanmıştır. Yatak tekil bir öge olarak değil, çeşitli tamamlayıcı öğeler ile ele alınmış, yatak başlıkları, yatak çarşafı tasarımı bir parçası haline gelmiştir. Bu aksesuarlar, yatağın maddi kültürü açısından da yeni bir yaklaşımı ortaya koymuştur (Barclay, 2021). Yatak iç mekanda farklı konumlara yerleştirilmiştir. Antik Yunanlılar'da yatak, Mısır'da olduğu gibi bir statü simgesi olup başuçlarında yastığın konulmasına olanak sağlayan bir yükselti ile tasarlanmıştır.

MÖ. 1000 yılında yerde uyuma alışkanlığı yavaş yavaş kaybolmaya başlamış, yatak yerden yükseltilmeye başlanmıştır (Fagan&Durrani, 2021). Bu farklılaşmanın net bir şekilde gözlemlenebileceği yer Roma olmuştur. Roma'da da bir statü belirtisi olan yataklar, yüksek gelirli kişiler için yerden yükseltilmiş, metal malzemeden üretilmiş ve şilte ile desteklenmiştir. Roma evlerindeki yüksek iç bölmelendirme derecesi ile birlikte uyuyanların fiziksel güvenliği de sağlanmış, yatakta fiziksel mahremiyete olanak sağlanmıştır (Nissinen, 2013). Roma döneminde bu yataklar aynı zamanda bir sergileme ürünü olarak da kullanılmış, yalnız uyumak için tasarlanan odaların yanında gözlem için konumlandırılan yataklara yer verilmiştir (Fagan&Durrani, 2021). Bu durum iç mekanda yatak çevresinde sosyalleşmeye neden olmuştur. Dışarıdan gelen katılımcılar, yatağa erişebilmiş ve yatağı kullanabilmiştir. Yatak mahrem bir mobilya olmanın ötesinde bir anlam kazanmıştır. Daha düşük gelir seviyesine mensup kişilerin yatakları ise ahşap yün ipli karyolalardan oluşturulmuştur.

5. yüzyıldan itibaren yataktan daha çok yatak çerçeveleri üzerinde değişim meydana gelmiş, yatak çerçeveleri daha ayrıntılı hale gelmiş ve genellikle ahşaptan oyulmuştur. Bu dönemden 13. yüzyıla

uzanan ortaçağ toplumunda uyku nispeten halka açık olmuş insanlar uyku alanını dolayısı ile de yataklarını paylaşımlı olarak kullanmıştır (Williams, 2005). 14. yüzyılda kuş tüyü yataklar tasarlanmaya başlanmış ve yatak olduğundan kıymetli bir öge haline gelmiştir. 15. ve 17. yüzyıllar arasında özellikle Avrupa'da yataklar zeminden yükseltilmiş, yastıklar, çarşaflar ve battaniyelerle tamamlanan ahşap çerçeveler şeklinde tasarlanmaya başlanmıştır. Varlıklı evlerde bu ahşap çerçeveler çeşitli böceklerden ve hava sirkülasyonundan korunmak amacı ile perdelerle kuşatılmıştır (Ekirch, 2006). Bu durum aynı zamanda modern toplumun artan uygarlığı ve endüstrileşmesi ile birlikte yatak tasarımının farklı bir hal aldığına göstergesidir.

Kaynak	Dönem	Yatak Tasarımı/Kullanımı
Wadley ve diğ. (2020)	MÖ. 77000 KwaZulu-Natal (Afrika)	
Zhuang ve diğ. (2009)	MÖ. 5000 Çin	
Castleden, R. (1992)	MÖ. 3100 Skare Brae (İskoçya)	
Hassaan, G.A. (2016)	MÖ. 2200-2000 Antik Mısır	
Demirarslan, D. (2018)	MÖ. 1000- MS. 476 Antik Roma	
Ullman, M. (2021)	MÖ. 500- MS. 1000 Roma	
Ullman, M. (2021)	MS. 1400 Ortaçağ Avrupa	

Şekil 1. Yatak tasarımı örnekleri

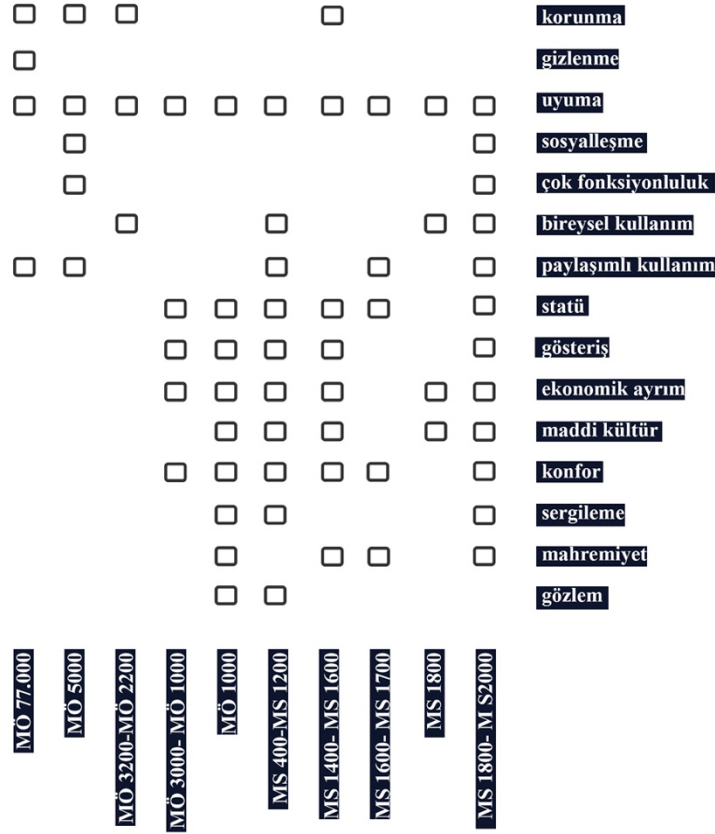
Kaynak: Yazar.

Ekirch'e (2006) göre endüstrileşme ile birlikte yataklar değerli bir ev eşyası statüsüne yükselmiş, yatak tüm ev varlıklarının değerinin üçte birinden fazlasını temsil eder hale gelmiştir. Yatak vasiyetnamelerle mirasçılara aktarılan ilk eşyalar arasına girmiş, bazı kültür tarihçileri tarafından bu erken modern çağ

“yatak çağı” olarak adlandırılmıştır (Wolf, 1993). Bu durum yatağı aynı zamanda bir statü simgesi haline getirmiş, kullanıcısının ekonomik durumunu yansıtan bir objeye dönüştürmüştür. Ancak yatak, hangi ekonomik sınıfa ait olursa olsun uyuma dışında farklı fonksiyonlarla da kullanılmış hastalık, ölüm, doğum gibi olgularla bağdaştırılmıştır.

17. yüzyıldan sonra yataklar, metal karyolaların popülerlik kazanmasıyla daha basit tasarımlar haline gelmiştir. 18. yüzyılın ortalarında, şilteler keten veya pamukla kaplanmıştır. Ayır odalarda uyuma alışkanlığı evin içine koridor ve merdiven inşasının yaygınlaşması ile birlikte hızlanmıştır (Fagan&Durrani, 2021). Bu dönemden günümüze kadar olan süreçte de, bu etki ile birlikte uyku mahrem bir boyut kazanmıştır. Yataklar çoğunlukla kişisel kullanıma özelleşmiş bir mobilya haline gelmiştir, mahrem bir boyut kazanmıştır. Yatağın kişisel istek ve görüşlerin bir sembolü olarak da kullanımı söz konusu olmuştur.

19. Yüzyıldan itibaren endüstrileşme etkileri ile kentlerin yeniden inşaa edilebilmesi ve kentsel hayatın rehabilitesi için hem ekonomik hem de hızlı konut üretimi çözümleri gerçekleştirilmiş, bu üretimler modern mimarlığı doğurmuştur. Vural ve Demirci’ye (2022) göre de konut, modern mimari teori ve pratiğinin en temel yapı tipolojisi olmuştur. Nüfusun her geçen gün arttığı günümüzde de yerleşim alanları giderek azalmakta ve yeni yaşam biçimleri ortaya çıkmaktadır. Yaşam alanlarındaki daralma, iç mekanda bir standart üretim mekanizması haline gelmeye başlamaktadır. Bu durum ise iç mekanda standartlaşmaya, mikro çözümlere, ortak ve fonksiyonel mekan üretimlerine gidilmesine yol açmaktadır. Ancak, 19. yüzyıldan bu yana modernizmin odaklanmakta olduğu işlevsel mekan üretimleri, endüstrileşmiş ve yoğun nüfuslu yeni yaşam biçimi için ele alınmıştır (Çelik&Ergin, 2022). Modernize edilen yeni yaşam biçimi konut mekanlarında da fonksiyonel tasarım olarak kendini göstermektedir. Bu bağlamda konutların mimari değişimi doğrudan iç mekan ve mobilya çözümlerine, dolaylı olarak ise yatak gibi tekil tasarım objelerine etki etmiştir. Bu dönem itibari ile yatak tasarımında standardizasyon başlamış ve yataklar seri üretilen bir tasarım ürününe dönüşmüştür. Bununla birlikte, konut iç mekanlarında yetersiz alan sonucunda yatağın açılır kapanır, günün farklı saatlerinde farklı işlev görecektir şekilde tasarlanması da söz konusu olmuştur. Yatak endüstrileşme ile birlikte pratik bir ürün haline gelmiştir.

Şekil 1. Tarih boyunca yatağın kazandığı anlamların kavramsal haritası

Kaynak: Yazar.

Tarihsel süreçten alıntılanan tüm bu örnekler, yatağın bulunduğu konum, temel tasarım ilkesi, mekansal tasarım ve kullanıcı ara kesitinde farklı anlamlar kazandığını gösterir niteliktedir. Bu nitelik ise yatak tasarımları ve mekan ile ilişkisi bağlamında da okunabilmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın bir sonraki aşamasında 18. ve 19. yüzyıl dönem aralığında yaşamış önemli bir İngiliz çizer olan Thomas Rowlandson'ın karikatür çizimlerindeki yatak temsilleri üzerinden yatağın bu dönemdeki örtülü anlamına ilişkin bir değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Bu dönem aralığının örneklem olarak seçilmesinin en temel nedeni, yatağın bu dönem itibarı ile en yoğun ve farklı anlamlara ve tasarım biçimlerine sahip olmasıdır. Bu bağlamda yatağa atfedilen rollerin, yatağın içinde barındırdığı gizli anlamların iç mekanda çeşitli yansımalarının olmasıdır. Thomas Rowlandson da çizmiş olduğu karikatürlerde dönemin yaşantısını örtük bir biçimde ve okuyucusu ile arasına mesafe koyarak yansıtan, gizli anlamları yorumlama becerisi gerektiren önemli bir isimdir. Bu bağlamda, çalışmanın ana amacını oluşturan yatağın örtük anlamının ortaya çıkarılması ile örtüşmekte, çalışmanın içeriğini destekleyen bir belge niteliği sunmaktadır.

YATAĞIN ÖRTÜK ANLAMLARININ THOMAS ROWLANDSON'IN TEMSİLLERİ ÜZERİNDEN OKUNMASI

Karikatür, modern dönem kültürünün ortaya koyduğu bir anlatı biçimi olarak görülmektedir. Bu görüşün aksine karikatür ile erken medeniyetlerin ifade biçimleri ve iletişim teknikleri arasında da bir bağlantı bulunmaktadır. Örneğin, Mısırlılar resim ve hiyeroglif gibi anlatı dilini kullanırken diğer antik kültürlerde resim dizilerinden oluşan karikatüre referans veren anlatılar bulunmaktaydı (Saraceni, 2003). Chute'ye (2011) göre de karikatür, hayatın bir haritasını çıkartmakta, mekansal gelenekleri

yansıtmadır. Geçmiş ve bugünü katmanlaştırarak ifade etmekte, uzamsal ve zamansal gelenekleri harmanlayarak geçmişin varlığını gerçek haline getirmektedir. Bu noktada karikatür, dönemsel bir anlatıcıdır. Hafızayı mekansallaştıran, zamanı temsil eden bir görüntü biçimidir. Bu doğrultuda, karikatürün ortaya çıkışının çok eski dönemlere uzandığı ancak yeni anlatım teknikleri ve araçları ile birlikte gelişim ve değişim gösterdiği söylenebilir. Saraceni'ye (2003) göre güncel olarak kullanılmakta olan karikatür biçimi, ilk olarak 19. yüzyılın son yarısında İngiltere'de ortaya konmuştur. Bu ortaya koyuş, İngiltere'yi pek çok farklı perspektiften dönemsel olarak inceleme kaynaklarının arasına yerleştirmiştir. Karikatür, dönem içerisinde değişime uğrasa bile içinde bulunulan dönemi, toplumu yansıtan önemli bir tarihsel araçtır, satirik bir betimlemedir. Karikatürün bu özelliği, pek çok disiplin için tarihsel bir belge niteliği taşımaktadır. Bu doğrultuda karikatür, sunulan makale kapsamında yatağın incelenmesi ve örtük anlamlarının ortaya konulabilmesi için önemli bir araçtır. Bu bağlamda çalışma karikatürün de ortaya çıkış noktası olan İngiltere'de yatağın 18. ve 19. yüzyıl iç mekanı ve kullanıcısı ile etkileşimi olarak ele alınmakta, bu dönemi çeşitli temsillerine aktaran karikatürist Thomas Rowlandson'ın çizimleri üzerinden yatağın anlamına dair detaylı bir inceleme sunulmaktadır.

Thomas Rowlandson, 1756 doğumlu İngiliz bir ressam, tarihçi, çizer ve karikatüristtir. Bununla birlikte, ele aldığı çalışmalarda satirik bakış açısı ise iyi bir gözlemci olduğunun bir göstergesidir. Yapmış olduğu gözlemler onun tarihçi bir bakış açısına sahip olduğunu da yansıtmaktadır. Yaşadığı bölgeyi ve dönemi, dönemin önemli isimlerini, hem kırsal hem de yüksek statülü yaşamları kendi çalışmalarına kendi yorumları ve temsil biçimiyle entegre etmiştir. Bu durum ise yaşadığı dönemde tepki gören bir çizer olmasına neden olmuştur. 17. yüzyıl mizahının genellikle kusurlu bir aşırılığı ya da düzenbazlığı çağrıştırması da bunun bir nedenidir. Bu dönemde bir mizah tarafından ele geçirilmek modern toplumun normlarından ciddi bir sapmanın meydana gelmesine neden olmaktadır (Sherry, 1978). Bu noktada mizahı benimseyenler ise bu sapmadan sorumlu suçlular olarak nitelendirilirdi. Bu nedenle mizahi etkinlik aynı zamanda bir hiciv gösterisi olarak görülmekteydi. Sherry'e (1978) göre de 18. yüzyılda bu mizah kendini daha hoşgörülü olarak adlandırılabilir estetik bir anlayışa bırakmıştır.

Rowlandson'ın temsillerinde doğrudan var olanı alma ve yansıtmadan öte bir anlam söz konusudur. Örneğin, kırsal kesimdeki yoksulların sorunlarını, ihtiyaçlarını rahat ve komik bir dil ile tasvir etmektedir (Barrell, 1992). Anlatmak istediği gizli anlamlar, temsilin yorumu ve satirik ifadenin çözümlenmesi ile ortaya çıkmaktadır. Bu noktada, eleştirmenler tarafından da çağdaş kodlara uymakta başarısız bir temsilci olarak ele alınması söz konusudur. Rowlandson'ın temsillerinde ilk göze çarpan şey kalabalık sahneler ve düzensizlik olsa da, bu ifadenin altında duygusal ve ahlaki olarak ele alınabilecek temalar bulunmaktadır (Sherry, 1978). Kris ve Gombrich'in de vurguladığı gibi, karikatür içerisinde asgari bir göndermeyi barındırır; korku, acıma ya da endişe kaynağı olabilecek şeylerden zevk alınmasını sağlar (1940). Karikatür, gözlemcisi ile temsil arasına bir mesafe koyar ve gözlemcinin düşünsel gücü ve yorumlama becerisi ile birlikte bu mesafe ortadan kaldırılır. Kris'e (1953) göre de karikatürde, saldırganlık estetik betimleme ile birlikte alındığı için düşmanlık ile değil kahkaha ile karşılanmaktadır. Karikatür, doğüstü güçlerle imge üzerinde oynanan bir oyun temsildir. Bu noktada bu oyunu etkili bir biçimde tamamlayan Thomas Rowlandson'ın, döneminin önemli bir çizeri olma konumuna eriştiği de söylenebilmektedir.

Sunulan makale kapsamında Thomas Rowlandson'a ait 6 farklı karikatür çalışması ele alınmıştır: House Breakers (1788), A Father in His Bed Surrounded by His Wife and Children (1806), The Chamber of Genius (1806), Miseries of Human Life (1808), The Bassoon with a French Horn Accompaniment (1811), Dr. Syntax Robbed of His Property (1812). Bu seçimlerin temel nedeni farklı dönemlerden seçili eserler doğrultusunda kronolojik bir akış ile ilerlemek, farklı statü ve ekonomik düzeylerdeki bireylerin dönemle ilişkisini, kullandıkları yatak ve iç mekan ile bağını yansıtabilmektir.

Şekil 2. *House-breakers*, T. Rowlandson, 1791.

Rowlandson'ın 1791 yılında çizdiği Şekil 2'de yer alan karikatür, ellerinde tabanca olan iki adamın yataktaki bir çifte saldırısını yansıtmaktadır. Yatak bir perde ile çevrelenmiş konforlu yatak örtüleri ile desteklenmiştir. Yatağın büyüklüğü, odanın içinde kapladığı alan yatağı önemli bir ekonomik ifade aracı haline getirmekte ve maddi kültürün yansıtıcısı yapmaktadır. Oda içerisinde mumun hala yanmakta oluşu, çiftin uyanık olduğunu tasvir etmekte, karakterlerin yüz ifadeleri ve vücut dili mahremiyet alanlarının işgal edildiğini göstermektedir.

Şekil 3. *A father in his bed surrounded by his wife and children*, T. Rowlandson, 1806. (solda); *The chamber of genius*, T. Rowlandson, 1806. (sağda)

Thomas Rowlandson, çizimlerinde yalnızca yüksek statülü ve ekonomik bakımdan iyi ailelere yer vermemektedir, kırsal kesimi ve yoksul aile figürlerini ve yaşantısını da karikatürlerine entegre etmektedir. 1806 yılında ele almış olduğu iki eser olan *A Father in His Bed Surrounded by His Wife and Children* ve *The Chamber of Genius* bu durumu yansıtan iki çizimdir. Şekil 3'te sağ ve sol görselde

görülebileceği üzere, yatak konut içindeki ana yaşam alanının merkezindedir, konut içindeki tüm bireylerin erişimine açıktır. Yatak ahşap malzeme ile oluşturulmuş ve yine ahşap ayaklar ile yerden yükseltilmiştir. Ancak bu yükseltme yine de yüksek statülü bireylerin kullandığı yatakların ki kadar bir yükseklik değildir. Buna ek olarak, yatağın çevresinde gerilmiş olan bir ip sayesinde yatağın bir örtü ile çevrenmesi ve alanının belli edilmesi sağlanmıştır. Bu örtü bazen bir parça kumaş bazen ise çeşitli kıyafetlerle sağlanmıştır. Yatak hayatın odağındadır, bulunduğu odanın neredeyse yarısını kaplamaktadır. Yatağın yaşam alanında konumlandırılışı, çevresinde yemek pişirme, dinlenme, oyun oynama, temizlik yapma gibi diğer eylemlere olanak sağlamaktadır. Bu durum her iki karikatürde de mahremiyeti ortadan kaldırmakta, günlük hayatının romantik tasvirini pekiştirmektedir.

Şekil 4. *Miseries of Human Life*, T. Rowlandson, 1808.

The *Miseries of Human Life*, 1806 yılında James Beresford tarafından yazılan ve günlük hayatın sıkıntılarını yansıtan yazılı bir eserdir. Şekil 4'te yer alan Thomas Rowlandson çizimi ise Rowlandson'ın bu kitaba dayalı çizdiği sahnelerden birini yansıtmaktadır. Rowlandson bu çizimini şu şekilde yorumlamaktadır: "Bir handa, çok kısa, tahta ayaklı bir yatağa girmek, tuzağa düşemeyecek kadar yorgun olmak, canlı olanı çekmek, diğerini dipten dışarı çıkararak uyumak...". Yatak bu tasvirde yine ahşap malzemeden oluşturulmuş ve ahşap çerçeve ile çevrelenmiştir. Bu çerçeve aynı zamanda perde ile çevrelenmiştir.

Şekil 5. *The bassoon with a french horn accompaniment*, T. Rowlandson, 1811 (solda); *Dr. Syntax robb'd of his property*, T. Rowlandson, 1812

Yatak, kullanıcısının hayatını yansıtan önemli bir temsil aracıdır. Benzer dönemde ele aldığı Şekil 5'teki iki esere bakıldığında, solda ahşap yerden az yükseltilmiş, çerçevesiz bir yatak basit yatak örtüleri ile desteklenmiştir. Sağda yer alan görsel ise yerden oldukça yükseltilmiş, ahşap bir çerçeve ile oluşturulmuş ve perde ile kullanıcısına koruma sağlayarak konforlu bir uyku ortamı oluşturmaktadır. Solda yer alan çizimde, yatağın odanın merkezinde yer alması söz konusudur, yatak konut için önemli bir mobilyadır ve yatak odasının ayrıntılı tasviri (duvarda asılı kılıç ve pompalı tüfek, kıyafetlerin asılı biçimi, yatağın tasarımı) taşra hayatının bir yansımasıdır. Rowlandson ele aldığı bu karikatür ile her ne kadar horlayan bir çiftin dramatik bir tasvirini yansıtmış olmak istese de tarihsel bir arşiv sunmaktadır ve yatak da bu arşivin önemli bir parçasıdır.

Şekil 5'te yer alan sağ görsel ise Rowlandson'ın ele aldığı "The Tour of Dr Syntax in Search of the Picturesque" isimli kitapta anlattığı Dr. Syntax'ın yaşamından bir kareyi sunmaktadır. Dr. Syntax olarak aslandırılan ideal pitorest manzarayı arayan küratör figürün uyku esnasında uğrağı bir soygunu temsil etmektedir. Dr. Syntax'ın uyduğu yatağın sunduğu konfor ve tasarım, Dr. Sytax'ın statüsünün de bir sembolüdür. Rowlandson'ın temsillerinde taşra hayatını yansıtan çizimlerde herhangi bir soygun teması işlenmezken burada işleniyor oluşu, ekonomik seviyeyi de vurgulamaktadır. Yatak maddi kültürü temsil etmektedir. Bireysel kullanıma özgüdür, etrafını çevreleyen perde ise uyku mahremiyetine olanak sağlamaktadır. Oda yalnızca bir uyku alanıdır, başka eylemlere olanak sağlamamaktadır.

Rowlandson tarafından çizilen tüm bu eserler makalenin teorik arka planında sunulan bilgileri destekler niteliktedir. Dönemsel bir anlatıyı ortaya koyan seçili karikatürler, yatağın iç mekan ve kullanıcısı bağlamında kurduğu farklı ilişkileri içerisinde barındırmaktadır. Yatağın gelecek kullanımları ve tasarımları bakımından bir ön bakış sunmakta ve potansiyellerini ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Sunulan makalenin temel amacı; mekan, kullanıcı gereksinimi ve tasarım kavramları ara kesitinde yatağın sahip olduğu örtük anlamların tarihsel bir bakış açısıyla ele alınmasıdır. Buna ek olarak, yatağın gelecek kullanımları ve tasarım yaklaşımları bakımından konut iç mekanlarındaki kullanımına ilişkin bir farkındalık yaratılmasıdır. Bu doğrultuda, sunulan makale kapsamında ilk önce yatağın etimolojik incelemesi gerçekleştirilmiş, yer ve mekan ile ilişkisi açıklanmıştır. Bir sonraki aşamada ise yatağın tarihsel süreçte kazandığı farklı anlamlar, bulunduğu iç mekan ile bağı özelinde irdelenmiştir. Bu irdeleme sonucunda, yatağın tarih boyunca kazandığı farklı anlamları yansıtan bir kavram haritası oluşturulmuştur. Literatür araştırmaları ve bu doğrultuda oluşturulan kavram haritası ile birlikte aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Yatak içinde bulunduğu dönem, kültür ve ekonomik düzey ile yakından ilişkili bir mobilyadır.
- Yatak, uykuya olanak sağlayan bir mobilya olmanın ötesinde çeşitli anlamlara sahiptir. Farklı dönem aralıklarında sahip olduğu tasarım biçimi, içinde bulunduğu mekan, kullanıcısı özelinde çeşitli ilişkileri içerisinde barındıran tarihsel bir belge niteliğindedir.
- Yatak, yalnızca bir uyku aracı değil, bazen mahrem bazen de sosyal olarak tariflenebilecek bir mekan üreticisidir.
- Çevresel tehditlerin ortadan kalkması yatağın daha özgün biçimde tasarımına olanak sağlamıştır. Yatağın iç mekana girişi ile birlikte yatak, başta çok fonksiyonlu bir biçimde kullanılmıştır. Daha sonrasında ise bir statü simgesi haline gelerek maddi kültürün bir parçası haline gelmiştir.
- Endüstriyel üretim ile birlikte yatağın standartlaşması, yatağın daha çok mahrem bir konfor ögesi haline gelmesini sağlamıştır.

Çalışma esnasında elde edilen bu veriler, çalışmanın temel hedeflerine ulaştığını göstermektedir. Bununla birlikte, elde edilen bu veriler Thomas Rowlandson'ın farklı dönemlerde ele aldığı çeşitli karikatür çalışmaları üzerinden tekrar analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Karikatür temsillerindeki yatağın bulunduğu yer, yatağın temel tasarım prensibi ve mekan kullanıcısı çerçevesinde yatağın farklı anlamlarına ilişkin açığa çıkarılan örtük bilgilerin incelemesi aşağıda yer alan Tablo 1 üzerinden de okunabilmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Thomas Rowlandson'a ait seçili karikatürlerdeki yatağın örtülü anlamının kavramsal değerlendirilmesi

Yıl	Eser adı	Kavramsal İlişki	Değerlendirme Kriterleri
1791	House-breakers	Uyuma Maddi kültür Konfor Mahremiyet Ekonomik ayırım	Yatağın büyüklüğü, oda içerisinde kapladığı alan ekonomik bir statü göstergesidir. Odaya giren gözlemci karşısında edinilen ifade, yatağın mahrem bir öge olduğunu yansıtmaktadır
1806	A Father in His Bed Surrounded by His Wife and Children	Uyuma Paylaşımlı kullanım Statü Ekonomik ayırım Maddi kültür Sosyalleşme	Yatak yaşam alanında konumlandırılmıştır bu durum yatağın paylaşımlı kullanımını ve çok fonksiyonlu ele alındığını yansıtmaktadır. Yatağın ahşap malzeme ile oluşturulması ve ahşap ayaklarla yerden yükseltilmesi bir ekonomik düzey göstergesidir. Yatağın çevresine çamaşırlar için gerilen ip, aynı zamanda yatak sınırlarını çizmektedir. Yatak konutun merkezinde yaşamın odağındadır.
1806	The Chamber of Genius	Uyuma Paylaşımlı kullanım Statü Ekonomik ayırım Maddi kültür Sosyalleşme	Yatak yaşam alanında konumlandırılmıştır bu durum yatağın paylaşımlı kullanımını ve çok fonksiyonlu ele alındığını yansıtmaktadır. Yatağın ahşap malzeme ile oluşturulması ve ahşap ayaklarla yerden yükseltilmesi bir ekonomik düzey göstergesidir. Yatağın çevresine çamaşırlar için gerilen ip, aynı zamanda yatak sınırlarını çizmektedir. Yatak konutun merkezinde yaşamın odağındadır.
1808	Miseries of Human Life	Uyuma Maddi kültür Konfor Mahremiyet Ekonomik ayırım	Yatağın büyüklüğü, oda içerisinde kapladığı alan ekonomik bir statü göstergesidir. Yatağın etrafına tasarlanan perde sistemi yatağı bir mahrem öge haline getirmektedir. Yatağın ahşap köşelerden yükselen bir çerçeveye yerleştirilmesi bir ekonomik düzey ve statü göstergesidir.
1811	The Bassoon with a French Horn Accompaniment	Uyuma Statü Ekonomik ayırım Maddi kültür Sosyalleşme Korunma	Ahşap yatağın yerden fazla yükseltilmemesi ve çerçevesiz basit yatak örtüleri ile desteklenmesi bir ekonomik düzey göstergesidir. Yatak, odanın ve yaşamın merkezindedir
1812	Dr. Syntax Robb'd of His Property	Uyuma Maddi kültür Konfor Mahremiyet Ekonomik ayırım	Ahşap çerçeve ile yerden yükseltilecek tasarlanan yatak çevresindeki perde ile birlikte mahremiyeti temsil etmektedir. Konforlu bir mekan üretimi söz konusudur. Yatak tasarımı itibari ile maddi kültürü yansıtmaktadır ve oda uykusu dışındaki eylemlere olanak vermemektedir.

Kaynak: Yazar.

Tablo 1'de de görülebileceği üzere yatak hem bulunduğu mekan ve kullanıcıları ile ilişkisi hem de tasarım kriterleri bakımından iç mekanla doğrudan ilişki kuran, içerisinde çeşitli örtük anlamları barındıran tarihsel bir anlatıcı niteliğindedir (Tablo 1). Thomas Rowlandson temsilleri üzerinden ele alınan yatak örnekleri, makale kapsamındaki literatür araştırmaları neticesinde orta konulmuş olan kavram haritası paralelinde değerlendirildiğinde de bu durum ortaya çıkmaktadır.

Makale kapsamında sunulmuş olan literatür araştırmaları ve bir yöntem olarak sunulan Thomas Rowlandson'ın karikatür temsilleri ışığında, sunulan makale, mevcut literatür kaynaklarında yatağın iç mekan özelindeki anlamı, yatağın karikatür bağlamında temsilini içeren bir çalışma bulunmadığı için özgün bir araştırma makalesi niteliğindedir. Yatağın insanın en temel gereksinimlerinden biri olan uyuma eylemi için kullanılan bir mobilya oluşu düşünüldüğünde, zamansız ve her zaman ihtiyaç duyulacak bir mobilya tipi olması kaçınılmazdır. Bu doğrultuda yatak, tarih boyunca kimi zaman

mekanın kendisini oluşturan kimi zaman ise mekan ile şekillenen önemli bir öge olmuştur. Örneğin, çeşitli bitkisel materyallerden üretilen ilk yatak incelendiğinde, yatak barınma mekanının kendisini oluşturmuştur. Bir başka örnek olarak ise yatağın güncel kullanımını incelendiğinde yatak, konut gibi genel bir mekan içerisinde yatak odası olarak tanımlanabilen ayrı mekanlara yerleştirilmektedir. Yatak, kişisel mahremiyet kaygıları nedeni ile mekan içerisinde farklı bölmelerde konumlandırılmaktadır. Yatağın iç mekanın dışına çıktığı kullanım senaryolarında da yatak, izleyicilerin gözlemine açık, ortak kullanıma ayrılan dış mekanlarda da yer alabilmektedir. Bu durumda yatak ve kullanıcı ilişkisi bağlamında dış ortam üzerinde kişisel mekan üretimi söz konusu olabilmektedir. Yatak mahrem bir öge olmaktan uzaklaşabilmektedir. Bu doğrultuda yatak, değişen gündelik koşullar, mekan ve kullanıcı ile birlikte farklı tasarım biçimlerine sahip olacak ve farklı örtük anlamları içerisinde barındıracaktır. Bu bağlamda, yatağın hem geçmiş hem de güncel kullanımları doğrultusunda anlamının irdelenmesi, gelecek kullanımları için bir referans niteliğinde olacaktır.

“Yatağın var olabilmesi için bir yere ihtiyacı var mıdır yoksa yatak bulunduğu alanı mı yer haline getirmektedir? Yatağın etimolojik kökeni de göz önünde bulundurulduğunda yer ve yersizlik ile ilişkisi nedir? Yatağın multifonksiyonel olarak ele alınması ile birlikte mekan ile ilişkisi nasıl değişmiştir?” soruları doğrultusunda yatak ve yer/yersizlik ilişkisi, yatağın mahremiyetle ilişkisi ve bu doğrultuda mekanı biçimlendirishi, yatağın kurduğu etnografik bağların yatak tasarımına etkileri çalışma kapsamında açığa çıkan yeni araştırma konularına örnek olarak gösterilebilir. Bu doğrultuda sunulan makale çalışması üretilecek yeni akademik araştırmalar için de önem taşımaktadır. Bununla birlikte yatağın insanların gününün büyük bir kısmını geçirmekte olduğu kişisel bir alan olarak da tariflenebilecek bir yerde konumlandırılması, yatağın gündelik ve sosyal hayatta önem arz eden bir mobilya olarak ön plana çıkmasını sağlamaktadır. Günün farklı saatlerinde yatağın kullanıcısı ile kurduğu çeşitli bağlar ve sunduğu kullanım potansiyellerinin açığa çıkarılması çalışmanın sosyal bakımdan da önemli bir perspektifi olduğunu yansıtmaktadır.

KAYNAKÇA

Barclay, K. (2021). *Making the bed, making the lower-order home in eighteenth-century scotland*. Routledge.

Barrel, J. (1992). *The birth of pandora and the division of knowledge*. Palgrave Macmillan.
Catleden, R. *The stonehenge people an exploration of life in neolithic britain 4700-2000BC*. Routledge.

Chute, H. (2011). Comics form and narrating lives. *Profession*, 107–117.
<https://www.jstor.org/stable/41714112>

Cresswell, J. (2021). *Oxford dictionary of word origins*. Oxford University Press.

Demirarslan, D. (2020). Tarihsel süreçte yatak odalarının gelişimi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(52), 860-884.

Ekirch, A. R. (2005). *At day's close, night in times past*. W. W. Norton & Company.

Fagan, B. & Durrani, N. (2021). *What we did in bed: a horizontal history*. Yale University Press.

Hassaan, G. A. (2016). Mechanical engineering in ancient egypt, part I: furniture industry. *International Journal of Advancement in Engineering Technology, Management&Applied Science*, 3(1), 95-121.

Heidegger, M. (1971). Building dwelling thinking. *Poetry, language, thought*, 154, 1-26.

Karaalioğlu, O. & Yılmaz, A. (2021). İç mekân resimlerinde yatak teması ve çıplak kadın bedeniyle ilişkisi kapsamında mahremiyet olgusu. *Tyhke*, 6(10), 8-26.

Kris, E. (1952). *Psychoanalytic explorations in art*. International Universities Press.
Merriam-Webster. (n.d.) Bed. In *Merriam-Webster.com dictionary*. Retrieved June 19, 2022, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/bed>

Nişanyan, S. (2007). *Sözlerin soy ağacı çağdaş türkçenin kökenbilim sözlüğü*. Adam Yayınları.

Nissinen, L. (2013). A bedroom of one's own. In Anguissoloa, An (Ed.), *Privata luxuria: towards an archaeology of intimacy*. Herbert Utz verlag.

Rensen, P. (2002). *Sleep without a home: the embedment of sleep in the lives of the rough-sleeping homeless in amsterdam*. Routledge Curzon Press.

Rowlandson, T. (1791). *House-breakers* [Drawing]. The Metropolitan Museum of Art. New York, United States. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/786183>

Rowlandson, T. (1806). *A father in his bed surrounded by his wife and children* [Drawing]. Christies. <https://www.christies.com/en/lot/lot-4134829>

Rowlandson, T. (1806). *The chamber of genius* [Drawing]. The Metropolitan Museum of Art. New York, United States. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/742672>

Rowlandson, T. (1808). *Miseries of Human Life* [Drawing]. David Brass Rare Books. <https://www.davidbrassrarebooks.com/pages/books/04841/thomas-rowlandson/miseries-of-human-life>

Rowlandson, T. (1811). *The bassoon with a french horn accompaniment* [Drawing]. The Metropolitan Museum of Art. New York, United States. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/810865>

Rowlandson, T. (1812). *Dr. Syntax robb'd of his property* [Drawing]. Royal Academy of Arts. London, England. <https://www.royalacademy.org.uk/art-artists/work-of-art/dr-syntax-robbd-of-his-property>

Saraceni, M. (2003). *The language of comics*. Routledge Taylor&Francis Group.

Sherry, J. (1978). Distance and humor: the art of thomas rowlandson. *Eighteenth Century Studies*, 11(4), 457-472.

Shipley, J. T. (1945). *Dictionary of word origins*. The Philosophical Library.
Türk Dil Kurumu. (n.d.). Yatak. In *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. Retrieved June 19, 2022, from <https://sozluk.gov.tr/>

Wadley, L. (2011). Why are so few plants depicted in rock art?, *The Digging Stick*, 28(3), 5-7.

Williams, S. J. (2005). *Sleep and society. Sociological ventures into the (un)known*. Routledge.

Wolf, S. G. (1993). *As various as their land: the everyday of eighteenth century americans*. University of Arkansas Press.

Worthman, C. M. & Melby, M. K. (2002). Toward a comparative developmental ecology of human sleep. In M. A. Carskadon (Ed.), *Adolescent sleep patterns: Biological, social, and psychological*

influences (pp. 69–117). Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511499999.009>

Wadley, L., Esteban, I., Pena, P., Wojcieszak, M. & Stratford, D. (2020). Fire and grass-bedding construction 200 thousand years ago at border cave south africa. *Science*, 369(6505), 863-866.

Wright, L. (1962). *Warm and snug: The history of the bed*. Routledge & Kegan Paul Press.

Zhuang, Z., Li, Y., Chen, B. & Guo, J. (2009). Chinese kang as a domestic heating system in rural northern china, *Energy and Buildings*, 41(1), 111-119. <https://doi.org/10.1016/j.enbuild.2008.07.013>